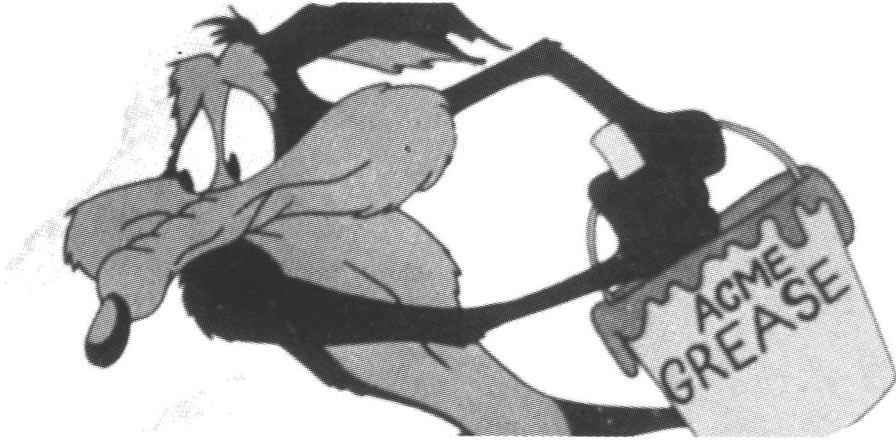

Videopalsta

CHUCK JONES,
ANARKISTIEN SUKUA

Chuck Jones on yksi amerikkalaisanimaation suuria anarkisteja - tosin ei **Tex Averyn** veroinen, mutta lähellä huippua silti. Jones elää ja vaikuttaa yhä: samoin on laita hänen elokuviensa.

Jones aloitti uransa **Ub Iwerksin** palveluksessa; sen jälkeen, kun tämä oli luopunut yhteistyöstä **Disneyn** kanssa ja perustanut oman yhtiönsä 30-luvun alussa. Jones siirtyi kuitenkin pian, 1933, **Warner Brothers**-yhtiöön, jossa toimi yli 30 vuotta ja teki keskeisimmät työnsä.

Averyn koulukuntaa

Jones kuuluu ns. averyläisen koulukunnan tyyli-
puhtaimpiin edustajiin. Koulukunta sai nimensä ohjaaja **Tex Averyn** mukaan, joka valmisti 1940-luvun hurjimmat piirretyt ja irtautui tyystin **Walt Disneyn** edustamasta linjasta.

Averyn hengessä tehdyt piirretyt ovat rajun absurdeja, ja niissä käytetään väkivaltaa koomisena tehokeinona vahvasti tyylitellen - väkivalta nostetaan samanlaisiin liioiteltuihin sfääreihin kuin slapstick-kauden mykkäfarsseissa. Myös enemmän tai vähemmän peiteltyllä seksillä on osansa koulukunnan töissä.

Avery oli luonnollisesti ohjaajista nerokkain, mutta **Chuck Jones** ei tule kaukana hänen jäljessään: hänen huumorinsa on kuitenkin hivenen hilitympää ja vähemmän visuaalisempaa kuin Averyllä.

Jones työskenteli mielellään vakiohahmojen pa-

rissa. Parhaimmat tuloksensa hän sai aikaan **Väiski Vemmelsäären** hahmon kanssa: hän kehitti erityisesti Väiskin sanallista puolta - Jones on aina ollut varsin mieltynyt surrealistisiin sanaleikkeihin.

Muita keskeisiä Jonesin kehittelemiä tyypejä ovat **Maantiekittäjä** ja **Kelju K. Kojootti**, sekä edellisten muunnelmiana **Susi ja Lammaskoira**. Maantiekittäjä-piirretyt rakentuvat kokonaan visuaalisille piloille, niissä ei ollut dialogia. Se osoitti toisaalta Jonesin mielikuvitusrikkauden, mutta toisaalta se oli myös Maantiekittäjä-sarjan heikkous: elokuvien jännite ei kestänyt kovinkaan usein, ne olivat gag-kokoelmia, kylläkin hillittömän hauskoja sellaisia.

Susi ja Lammaskoira -asetelmassa Jones ottaa jälleen mukaan sanallisen komiikan. Tosin tämän sarja toistaa itseään, gagit ovat lähes samantaisia kuin Maantiekittäjissä. Hahmojen persoonallisuus on kuitenkin paremmin pohjustettu: sekä **Susi** että **Lammaskoira** ovat työläisiä, jotka leimaavat aamulla kellokorttinsa ja asettuvat tehtävänsä - koira vahtimaan ja susi jahtaamaan lampaita.

Jonesin henkilökohtaisin luomus on kuitenkin haisunäätä **Henry Haisuli**, alkuperäiseltä nimeltään **Pepe le Pew**. **Pepe le Pew** parodioi valkokankaan suuria ranskalaisia rakastajia, selvimmin **Charles Boyeria** ja **Maurice Chevalieria**. **Pepe** on äärimmäisen lemmeäs skunkki, jonka rakkauten kohteena ovat säännöllisesti kissat, jotka suhtautuvat **Pepeen** vähemmän ihastuneesti.

Sarjojen heikkoudet

Chuck Jonesin ohjaamien animaatio-sarjojen heikkoutena on usein se, että sama asetelma toistuu niissä vain vähäisin variaatioin. Jonesin huumori ei ole kuitenkaan samanlaista kuin esimerkiksi **Laurellilla & Hardylla**, jotka rakentavat viihdyksensä juuri tuttuudelle. Jonesille samanlaisena toistuva asetelma merkitsee hienoista lukkiutumista: sen huomaa ainakin silloin, kun katsoo samasta hahmosta tehtyjä animaatioita peräkanaa.

Väiskin ja **Repe Sorsan** parissa työskennellessään Jones välttää tämän pulman. Se johtuu lähinnä siitä, että hahmot ovat alkujaankin vivah-teikkaampia kuin em. Maantiekittäjä ja Kajootti sekä Pepe le Pew - toisaalta myös siitä, että Väiskin ja Repen parissa pystytään käyttämään vaihtelevampia miljöitä. Kolmas seikka on tietysti se, että jäniksen ja sorsan seikkailuja rustasivat monet muutkin Warnerin ohjaajat kuin Jones, ansiokkaimmin **Fritz Freleng** ja **Robert Mc Kimson**.

Kuten Tex Avery, myös Chuck Jones on rai-suimmillaan niissä Warner-piirretyissä, joissa ei ole vakinaista sankaria. Näissä yksittäisissä elokuvissa hän pystyy tyyliittelemään sekä ”väkivalta-komiikalla” että dialogilla kaikkein vapautuneimmin - joskaan sellaiseen vuorosanojen vivah-teikkuuteen kuin Väiski Vemmelsäärellä ei päästäkään.

Warnerien jälkeen

Jones teki viimeiset työnsä Warner Brosille vuonna 1964. Samana vuonna hän siirtyi **MGM:n** palvelukseen, joka lanseerasi **Tom & Jerry** -piirretyt uudelleen markkinoille. Jones uudisti Tomin ja Jerry'n tutut hahmot visuaalisesti täysin: erityisesti Tomin hahmoa on eräissä yhteyksissä mainittu draculamaiseksi.

Jonesin Tomit & Jerryt ovat visuaalisesti tavatoman kauniita, mutta niiden juoniainekset eivät ole samantasoisia ulkoasun kanssa - itse asiassa ne ovat huomattavasti heikompia kuin 40-50-luvuilla. Kissan ja hiiren välinen takaa-ajo on muuttunut mekaaniseksi, hengettömäksi.

Jones luopui pian Tom & Jerry -animaatioiden ohjaamisesta ja siirtyi sarjan tuottajaksi. Vihäytys oli kuitenkin laantunut yleisönkin taholta, sarja lopetettiin 60-luvun lopulla. Kaksi Jonesin ohjaa-maa Tomia & Jerryä kestää kuitenkin yhä tarkas-telun, *Snowbody Loves Me* sekä *The Cat above the Mouse Below*.

Chuck Jones teki MGM:lle myös pari yksittäis-tä piirrettyä, joista toinen, vuonna 1965 valmistu-nut *The Dot and the Line* sai Oscarin. Myös ko-mediaohjaajanana tunnetun **Frank Tashlinin** kuva-kirjaan perustuva *The Bear that Wasn't* menestyi

sen sijaan heikommin. Viimeiset MGM-työnsä Jones teki 1967.

Tuon jälkeen hän on toiminut sekä itsenäisenä tuottajana että muiden palveluksessa. Aiheet ovat olleet vaihtelevia: TV on mm. esittänyt **Kipling** aiheeseen perustuvan *Rikki-Tikki-Tavin*. Jones teki 70-luvun lopulla myös mainion koosteen Väiski Vemmelsääri- ja Maantiekittäjä-elokuvista, nimeltään *Väiski on aina Väiski*.

Sauli Pesonen

Markkinoilla liikkuu useita Warner Brosin animaatiokoosteita, joissa on Chuck Jonesin töitä. Tärkeimpiä ovat:

- *Väiskin ja kumppaneiden seikkailut 1-13*
- *Väiski on aina Väiski*
- *Henry Haisuli pistää haisemaan*
- *Väiskin vinkeät viuhahdukset*
- *Repe Sorsa rehenatele*
- *Maantiekittäjä ja Kelju K. Kajootti... ja taas ohari*

Lähdekirjallisuutta:

Leonard Maltin: *Of Mice and Magic - a History of Animated Cartoons*. The New American Library, Inc. 1980.

Will Friedwald - Jerry Beck: *The Warner Brothers Cartoons*. The Scarecrow Press, Inc. 1981.

Jeff Lenburg: *The Encyclopedia of Animated Cartoon Series*. Arlington House Publishers 1981.